

AUTOR TEXTU A FOTOGRAFÍ: ONDŘEJ HAVELKA

Mauretánie

izolace, otroctví i nejstarší knihovna

Na naší cestě kolem světa jsme se ocitli na mnoha pozoruhodných místech. Jedním z těch výjimečných byla Mauretánie. Výjimečný byl už samotný vstup do země. Na straně sousední Západní Sahary, dříve samostatné svobodné země, kterou již delší dobu okupuje Maroko, totiž končí cesta. Pískem zavátý asfalt je dotážen pouze k jednoduché dřevěné závoře vyznačující hranici Západní Sahary a několik kilometrů širokého pásu nikoho. Dál už je jenom nedozírná poušť bez jakýchkoli záchytných bodů. Pro nezávislé stopaře poněkud složitější úloha. A k tomu ještě malý detail, území podél hranice je zaminované.

Vlekly spor o nezávislost Západní Sahary nebere konce. Boj o nezávislost země podporuje např. Alžírsko, zatímco marockou okupaci technicky podporují např. USA. Pro stopaře to znamená, že pokud se veze v autě patřícím Západosahařanovi, musí se připravit na nekonečné kontroly, šikanu a vynucování bakšišů ze strany úředníků a vojáků. Na mauretánské straně potom číhá pustina bez cest okoušená nášlapným výbušným zařízením. Vzdálenost od hranice do nejbližšího města je asi 40 kilometrů.

V poledne, kdy jsme obešli závoru a vstoupili do jedné z největších nejistot na naší cestě, bylo kolem čtyřiceti stupňů. Za závorou jsme sundali batohy a čekali na stopa. Asi po dvou hodinách přijel terénní vůz s několika zahalenými muži. Vojáci na západosaharské straně hranice jim direktivně nařídili, aby nás vzali, protože jsme jim naší přítomností narušovali klid a pohodu při nekonečném popíjení čaje a pokuřování vodní dýmky. Mysleli jsme, že máme vyhráno, ale vše bylo naopak.

Zahalení muži sice znali bezpečnou cestu, ale nikoli k oficiální mauretánské straně hranice. Namířili si to přímo k nelegálnímu překladišti jakéhosi kontrabandu, ukrytého hluboko v poušti na území nikoho mezi dunami. Vysadili nás a agresivně nám vysvětlili, abychom co nejrychleji zmizeli. Mezi dunami bylo asi deset terénních aut zakrytých hnědou plachtou a spousta beden. Celé to tam hlídal polonahý černoch,

kterého ihned po příjezdu jeden ze zahalených mužů několikrát přetáhl přes holá záda jakousi rákoskou. Chudák jen zatnul zuby a tiše zasténal. To, co jsme zatím znali pouze z literatury, jsme právě zakusili na vlastní oči. V Mauretánii totiž stále existuje otroctví.

Oficiálně bylo otroctví v Mauretánii postaveno mimo zákon teprve v roce 1981, což je samo o sobě otřesné. Ještě otřesnější je ale fakt, že zejména na venkově stále Maurové vlastní své černošské otroky. Ti nemají žádná práva a jsou pouhým majetkem svého pána. Podle odhadů se může jen v Mauretánii jednat o statisíce lidí. Jednoho z těch chudáků jsme v jeho tristní životní situaci právě potkali. Napadlo mě srovnání s konžskými Pygmeji, lidmi malého vzrůstu žijícími hluboko v deštném lese, které v Kongu stále mnoho lidí považuje za pouhá zvířata a jsou také jako zvířata loveni a konzumováni, v „lepší“ případě zotročováni. Někde je to barva, jinde je to výška, co určuje míru lidskosti. Bohužel...

V Mauretánii žije mnoho etnických skupin, rozdělovaných pro zjednodušení do tří hlavních: bílí Maurové jakožto nejvyšší kasta, černí Maurové, nazývaní též Haratinové nebo osvobození otroci a nejnižší postavení černí Afričané, což jsou různé afro-mauretánské kmeny. Otroci jsou vesměs černoši a patří zejména bílým, ale také černým Maurům. Rasové dělení společnosti se v zemi ničím nemaskuje, je to zkrátka status quo. Za ateismus nebo kritiku islámu je zákonem ustanoven trest smrti. Výsledkem tohoto nábožensko-kulturně-politického směřování země je nesnášenlivost ke všemu „jinému“, což budeme jako bílí křesťané v této zemi zakoušet každý den.

Dialog, ať už mezináboženský nebo multikulturní, je zatím naprosté tabu. V cestě dialogu stojí také skutečnost, že dvě třetiny

populace v zemi jsou negramotné. Kde se nevede dialog a jeden nemá zájem poznat a pochopit druhého, tam bohužel vládne násilí a zbytečná nesnášenlivost ke všemu jinému. Přitom právě to jiné, to odlišné a leckdy bizarní, nás na cestě nejvíce fascinuje, obohacuje a rozšiřuje naše myšlenkové obzory. Zakušení nestejnosti je krásné, prožitek neidentity s jiným určuje a posiluje identitu mojí, ovšem v jedné z nejizolovanějších

zemí světa, kterou je Mauretánie, to zatím není na pořadu dne.

Naše situace po setkání se zmláceným otrokem byla proti jeho životní situaci vlastně procházka růžovým sadem, jen místo rozkvetlých růží byly kolem zaminované písečné duny a místo zamilovaných párů na nás křičelo několik zahale-

ných ozbrojených gangsterů. Nejistě jsme přemýšleli nad každým krokem. Oddychli jsme si až v místě, kde jsme se pašerákům ztratili z dohledu. Ale co dál?

Více historek z dvouleté cesty pěšky a stopem napříč celou Afrikou najdete v knize Cesta k branám Damašku Východní Afrikou.

ASTRO OKÉNKO NA ZÁŘÍ

Zářijový pohled na noční oblohu bude stát za to, zvláště kolem 17. září (to je neděle), avšak opět brzo ráno cca v 5.30 a to nízkou nad východním obzorem. Pod malým srpkem měsíce nám bude zářit Venuše a pod ní Merkur v těsné blízkosti Marsu. A mezi nimi bude jasně svítit srdce Lva, tedy hvězda Regulus. Pro ty z vás, kteří nepotřebují tolik spánku a mají lepší dalekohled, o hodinu dříve, ve 4:32, bude přes Měsíc přelétat ruská sonda Progress-MS2.

Lev je zvířetníkové souhvězdí, které svým tvarem připomíná ležícího krále zvířat, je známo již od starověku. Jelikož se souhvězdí nachází daleko od roviny Mléčné dráhy (najdete ho kousek pod Velkým vozem), nabízí se zde pozorovatelům vybaveným dalekohledy zejména velké množství galaxií, z nichž několik je snadno pozorovatelných i menšími amatérskými přístroji. Pět z nich je zařazeno do Messierova katalogu (M65, M66, M95, M96 a M105). Na své si zde přijdou i pozorovatelé dvojhvězd.

Dvojhvězdy jsou dvojího druhu: tzv. optická – z našeho pohledu se zdá, že jsou blízko sebe, ale nejsou (Mizar a Alkor ve Velké medvědicí), a nebo fyzická dvojhvězda – tedy dvě hvězdy obíhají kolem společného těžiště, asi jako když se tančí třeba polka (Sirius ve Velkém psu).

Co to je Messierův katalog? Je to seznam mlhavých vesmírných objektů (mlhoviny, galaxie, hvězdokupy), který v polovině 18. století sestavoval francouzský astronom Charles Messier (1730–1817). Na internetu naleznete jeho kompletní aktuální seznam, včetně mnoha dalších zajímavých údajů (např. vzdálenost od nás, hvězdnou velikost a podobně).

Tak mladí astronomičtí přátelé, přejeme vám mnoho úspěchu v pozorování noční oblohy, ale nezapomínejte také na zdravý spánek.

Redakce

Zemětřesení

Dominik Rubáš

Zemětřesení patří mezi nejviditelnější geologické děje. Casto o nich slyšíme ze zpráv, ovšem představit si takové silné zemětřesení si obyvatel ČR většinou nedokáže. I když u nás se může slabší zemětřesení také vyskytnout – především na Chebsku.

Co se vlastně z geologického hlediska děje a proč se náhle země začne třást? Už jsme si v našem okénku povídali o pohybu litosférických desek. Většinou se desky pohybují plynule a velmi pomalu (v cm za rok). Může se však stát, že se v určité oblasti desky del-

ší dobu nepohnou. Mohli bychom říci, že se zaseknou. A pak se z ničeho nic uvolní uvolní a „poskočí“ klidně o několik metrů. Toto obrovské jednorázové uvolnění energie se

na zemském povrchu projevuje otřesy. Zemětřesení se vyskytují především na okrajích litosférických desek. Známy je např. tzv. Ohnivý prstenec na obrubě Tichého oceánu, ve kterém leží Japonsko či západní pobřeží Ameriky. Množství zemětřesení je i v Itálii či v Turecku – na rozhraní Africké a Euroasijské desky. Pro určení síly zemětřesení se nejčastěji používá Richterova stupnice. Čím vyšší číslo, tím silnější zemětřesení. Při zatím nejsilnějším zaznamenaném zemětřesení bylo naměřeno 9,5 stupně Richterovy škály (Chile, 1960). A ten nejsmutnější údaj na konec. V odborné literatuře je uvedeno, že zemětřesení měla jen ve 20. století na svědomí přes 1,5 milionů lidských obětí.

Foto: olling – Adobe Stock